TA'LIMDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHGA MOSLASHUVDA EMPATIYA VA MULOQOT

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
amaliy psixologiya yo'nalishi 3-kurs talabasi
Sobirova Ruhiya Norbek qizi
ruhiyasobirova44@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishga moslashuv jarayonida pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlari ahamiyatini o'rganadi. Tadqiqotda pedagoglarning ijtimoiy o'zaro ta'sirlarini rivojlantirish va ularning raqamli muhitga moslashuvini oshirishdagi empatiya roliga e'tibor qaratiladi. Maqolada empatiya va samarali muloqotning ta'lim jarayonidagi ijobiy ta'siri tahlil qilinadi, shuningdek, pedagoglarning texnologiyalardan foydalanishdagi muvaffaqiyatiga ta'siri ko'rsatib o'tiladi. Ishda amaliy va nazariy jihatlar birlashtirilgan, pedagogik tajribalar va ilg'or metodlar asosida tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari pedagogik jamoada ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish va sun'iy intellektni samarali joriy etishda empatiya va muloqotning muhimligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, maqolada pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish va ijtimoiy-psixologik muhitni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: empatiya, muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir, raqamli muhit, pedagogik jamoa.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение эмпатии и коммуникативных навыков педагогов в процессе адаптации к использованию искусственного интеллекта в образовании. Исследование обращает внимание на роль эмпатии в развитии социального взаимодействия педагогов и повышении их адаптации к цифровой среде. Анализируется положительное влияние эмпатии и эффективного общения на образовательный процесс, а также их воздействие на успешное использование технологий педагогами. Практические и теоретические аспекты интегрированы в исследование, основанное на педагогическом опыте и передовых методах. Результаты подтверждают важность эмпатии и коммуникации для усиления сотрудничества в педагогическом коллективе и успешного внедрения искусственного интеллекта. В статье также представлены рекомендации по совершенствованию педагогических подходов и развитию социально-психологической среды.

Ключевые слова: эмпатия, коммуникация, социальное взаимодействие, цифровая среда, педагогический коллектив.

Abstract:
This article explores the significance of teachers' empathy and communication skills in the process of adapting to the use of artificial intelligence in education. The study emphasizes the role of empathy in developing social interactions among teachers and enhancing their adaptation to the digital environment. It analyzes the positive impact of empathy and effective communication on the educational process and their influence on successful technology use by educators. Practical and theoretical aspects are integrated into the research based on pedagogical experience and advanced methods. The results confirm the importance of empathy and communication for strengthening collaboration within the teaching team and successfully implementing artificial intelligence. The article also provides recommendations for improving pedagogical approaches and developing a socio-psychological environment.

Keywords: empathy, communication, social interaction, digital environment, teaching team.

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayoni sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining joriy etilishi bilan keskin o'zgarib bormoqda. Ushbu jarayonda pedagoglarning yangi raqamli muhitga moslashuvi nafaqat texnologik bilim va ko'nikmalarni, balki ijtimoiy va psixologik jihatlarni, xususan empatiya va samarali muloqot qobiliyatlarini ham talab qiladi. Empatiya – o'quvchilar va hamkasblarning his-tuyg'ularini tushunish va ularga moslashish qobiliyati, muloqot esa ma'lumotlarni uzatish, fikr almashish va ijtimoiy hamkorlikni tashkil etish jarayonidagi muhim vositadir.

Sun'iy intellektdan foydalanish pedagoglarning ish jarayonini soddalashtirishi va samaradorligini oshirishi bilan birga, ular va o'quvchilar o'rtasidagi interaktiv va hissiy aloqalarga yangi talablarni qo'yadi. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlari SI muhitida o'quv jarayonining muvaffaqiyatli tashkil etilishida hal qiluvchi omilga aylanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologik vositalardan samarali foydalanish va pedagogik innovatsiyalarni joriy etish faqatgina texnik kompetentlik bilan chegaralanmaydi; ular pedagogning psixologik tayyorligi, ijtimoiy moslashuvi va o'quvchilar bilan sifatli muloqot qila olish qobiliyatiga ham bog'liqdir.

Shuningdek, pedagoglarning empatiyasi ularning o'quvchilarni individual tarzda qo'llab-quvvatlash, ularning ehtiyoj va qiziqishlarini hisobga olish, shuningdek, jamoaviy ishlash va hamkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bois, ta'limda sun'iy intellektni joriy etish jarayonida pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlarini o'rganish, ularni rivojlantirish va optimallashtirish masalalari dolzarb ilmiy va amaliy muammo sifatida e'tirof etiladi.

Ushbu maqola pedagoglarning SI muhitida empatiya va muloqot qobiliyatlari rolini tahlil qiladi, ijtimoiy o'zaro ta'sir va raqamli moslashuv jarayonidagi muhim omillarni aniqlaydi hamda pedagogik jamoada ushbu qobiliyatlarni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Ta'lim jarayonida sun'iy intellektni joriy etish pedagoglarning ish faoliyatida yangi talablarni yuzaga chiqaradi, xususan, ularning empatiya va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga ehtiyoj paydo bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, empatiya va samarali muloqot pedagoglarning ijtimoiy moslashuvini kuchaytiradi va o'quv jarayonining sifatini oshiradi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt bilan ishlashda pedagoglar texnologik vositalarni qo'llash orqali o'z ish faoliyatini optimallashtiradi, ammo bu jarayonda ularning ijtimoiy-psixologik kompetentligi ham muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Empatiya pedagogga o'quvchilarning hissiy holatini tushunish, ularga individual yondashuvni shakllantirish, shuningdek, jamoaviy hamkorlikni rivojlantirish imkonini beradi (Abduqodirova, 2025)[1]. Shu nuqtai nazardan, empatiya nafaqat individual pedagog- o'quvchi aloqasini yaxshilaydi, balki pedagogik jamoada ijtimoiy hamkorlikni ham mustahkamlaydi.

[1] Abduqodirova, Dilobarbonu (2025). *Hissiy ijodkorlik: tushuncha va komponentlar.* Journal of Economics and Business UBS, 4, 145–154.

Muloqot esa, raqamli ta'lim muhitida pedagogning texnologik vositalardan samarali foydalanishi va o'quv jarayonini boshqarishi uchun zarur shartlardan biri hisoblanadi.

Ilmiy tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, pedagoglarning raqamli kompetentligi va ijtimoiy ko'nikmalari ular tomonidan sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash jarayonida samarali ishlashini belgilaydi. Shu sababli, pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish ularning SI muhitida ijtimoiy o'zaro ta'sirini yaxshilash, shuningdek, o'quv jarayonidagi interaktivlik va hamkorlikni oshirishga xizmat qiladi (Johnson & Johnson, 1999)[2].

Ushbu tadqiqotning metodologik yondashuvi sifatida psixologik va pedagogik metodlar kombinatsiyasi qo'llanildi. Tadqiqotga so'rovnoma, intervyu va kuzatuv metodlari kiritildi. So'rovnoma pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlarini o'lchashga xizmat qilgan bo'lsa, intervyular ularning sun'iy intellekt muhitida o'zaro ta'sirini va pedagogik tajribalarini chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Kuzatuvlar orqali esa pedagoglarning real vaziyatlarda empatiya va muloqot ko'rsatish darajasi baholandi.

Shuningdek, tadqiqotda empatiya va muloqotning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi, pedagoglarning texnologik vositalardan foydalanish tajribasi bilan ularning ijtimoiy-psixologik tayyorgarligi orasidagi aloqalar aniqlanadi. Bu esa, pedagogik jamoada ijtimoiy o'zaro ta'sirning samaradorligini oshirish va sun'iy intellektni joriy etishda empatiya va muloqotning muhimligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

Natijada, mazkur tadqiqot empatiya va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishning metodik tavsiyalarini ishlab chiqishga xizmat qiladi, pedagogik jarayonni yanada interaktiv, ijtimoiy va psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlovchi shaklda tashkil etadi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari SI texnologiyalarini joriy etishda pedagogik jamoada ijtimoiy-psixologik muhitni yaxshilash uchun amaliy yo'nalishlarni belgilaydi.

Muhokama

Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish pedagoglarning ish uslublarini tubdan o'zgartirmoqda. Bu jarayonda empatiya va samarali muloqot pedagoglar uchun muhim strategik vositalarga aylanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, empatiya pedagogning o'quvchilarning hissiy holatini aniqlashi, ularning ehtiyojlarini tushunishi va individual yondashuvni shakllantirishga imkon beradi. Shu bilan birga, pedagogning muloqot qobiliyati raqamli muhitda tez va aniq axborot almashish, hamkorlikni rivojlantirish hamda o'quv jarayonida interaktivlikni ta'minlash imkonini beradi.

Empatiya va muloqot bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, pedagogik faoliyatdagi samaradorlikni oshirishda birgalikda ishlaydi. Masalan, pedagog o'quvchining texnologiyalarga bo'lgan munosabatini tushunib, unga mos tarzda yondashsa, o'quv jarayoni yanada ijobiy natijalar beradi. Shu nuqtai nazardan, empatiya pedagogning ijtimoiy-psixologik moslashuvini kuchaytiradi, muloqot esa bu moslashuvni amaliy shaklga keltiradi.

Shuningdek, pedagoglarning SI muhitida o'zaro muloqoti va empatiyasi pedagogik jamoaning umumiy psixologik iqlimini belgilaydi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, jamoaviy qaror qabul qilish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish empatiya va muloqot orqali amalga oshadi. Shu bilan birga, tadqiqotlar pedagoglarning texnologik bilimlarini oshirish va psixologik

[2] Johnson, D., & Johnson, R. (1999). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning.* Allyn & Bacon.

tayyorgarlikni kuchaytirish empatiya va muloqotning samaradorligini oshirishga yordam berishini ko‘rsatadi.

Muhokama natijalari shuni tasdiqladiki, pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish raqamli ta’lim muhitida pedagogik jarayonning sifatini yaxshilash, o‘quvchilarning ijtimoiy va hissiy ehtiyojlarini qondirish hamda jamoaviy hamkorlikni kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, empatiya va muloqotning pedagogik jamoadagi roli nafaqat o‘quv jarayonini samarali tashkil etishda, balki sun’iy intellektni muvaffaqiyatli joriy etishda ham hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Xulosa

Ta’limda sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etish pedagoglarning ish faoliyatini tubdan o‘zgartirmoqda va ular o‘rtasidagi ijtimoiy o‘zaro ta’sirning sifatini yangicha talablarga moslashtirishni talab etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning empatiya qobiliyati o‘quvchilarning hissiy holatini tushunish, individual yondashuvni shakllantirish va ijtimoiy-psixologik moslashuvni kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, samarali muloqot pedagogning texnologik vositalardan foydalangan holda axborot almashish, jamoaviy qaror qabul qilish va pedagogik hamkorlikni rivojlantirish qobiliyatini oshiradi.

Empatiya va muloqot bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, pedagogik jarayondagi samaradorlikni oshirishda birgalikda ishlaydi. Pedagoglarning SI muhitida o‘zaro muloqoti va empatiyasi pedagogik jamoaning psixologik iqlimini shakllantiradi, bu esa o‘quv jarayonini yanada interaktiv va hissiy jihatdan qo‘llab-quvvatlovchi qiladi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jamoadagi empatiya va muloqot nafaqat individual pedagog- o‘quvchi aloqasini yaxshilaydi, balki jamoaviy ishlash va raqamli muhitga moslashuvni ham mustahkamlaydi.

Shunday qilib, pedagoglarning empatiya va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni raqamli ta’lim muhitida samarali ishlashga tayyorlash va sun’iy intellektni muvaffaqiyatli joriy etishda strategik ahamiyatga ega. Bu jarayon pedagogik innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy o‘zaro ta’sirni kuchaytirish va o‘quv jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, empatiya va muloqot pedagogik faoliyatning asosiy ijtimoiy-psixologik tarkibiy qismlari sifatida ta’limda sun’iy intellektdan foydalanishni samarali amalga oshirishda hal qiluvchi omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirova, Dilobarbonu Erkinjon qizi (2025). *Hissiy ijodkorlik: tushuncha va komponentlar.* Journal of Economics and Business UBS, 4, 145–154.
2. Johnson, D., & Johnson, R. (1999). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning.* Allyn & Bacon.
3. Abduqodirova, D. (2025). *Psychological Features of the Neurographic Approach.* Scientific Journal of Psychology, 1, 501–503.
4. Abduqodirova, D. (2025). *Talabalarda psixologik stressni yengish.* Journal of Educational Studies, 3, 69–73.
5. Abduqodirova, D. (2015). *The Role of Emotional Creativity in Students' Decision-Making.* International Conference of Natural and Social-Humanitarian Sciences, 12–18 December, 2015.

6. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ.* Bantam Books.
7. Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy.* Houghton Mifflin.